

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КАМ'ЯНСЬКИЙ ФАХОВИЙ МУЗИЧНИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ МИРОСЛАВА СКОРИКА»
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Циклова комісія «Історія та теорія музики»

“ЗАТВЕРДЖУЮ” Заступник
директора з навчальної роботи

“31” серпня 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни «Музичний фольклор в регіональному
аспекті»**

Підготовки фахового молодшого бакалавра
Галузь знань 02 Культура мистецтво
спеціальність 025 Музичне мистецтво

Кам'янське

2024

Робоча програма з дисципліни «Музичний фольклор в регіональному аспекті» складена на основі освітньо – професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності «Музичне мистецтво».

Розробник: **Солодовник Тамара Михайлівна** - викладач вищої категорії, методист

Затверджена на засіданні циклової комісії «Історія та теорія музики»

Голова циклової комісії: Солодовник Т.М. (_____)

1.Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 02 Культура і мистецтво Спеціальність: 025 Музичне мистецтво Освітньо-кваліфікаційний рівень: фаховий молодший бакалавр з музичного мистецтва	Вид дисципліни – обов’язкова, що формує спеціальні компетенції Форма навчання - денна
Загальна кількість годин - 90		Рік підготовки – II Семестр IV Лекційні - 32 Практичні – 10 Самостійні - 48
Тижневих годин: аудиторних – 2 год.		Види контролю: поточний контроль, підсумковий контроль: залік – IV семестр

2. Пояснювальна записка.

“Музичний фольклор в регіональному аспекті ” – обов’язковий освітній компонент, що формує спеціальні компетенції та одна із дисциплін музично - теоретичного циклу, яка становить важливу складову професійної підготовки здобувачів освіти і входить до циклу підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності "Музичне мистецтво". Дисципліна передбачає вивчення як основних жанрів української народної музики, так і елементу Козацькі пісні Дніпропетровщини в народному середовищі і в історичному розвитку. Мета дисципліни - прищепити здобувачам освіти любов і повагу до української народної культури, сприяти оволодінню навичками загального фольклористичного аналізу, сформуванню професійний підхід до збирання, вивчення й пропаганди національного фольклору України, в тому числі і Дніпропетровського регіону.

За програмою вивчення дисципліни “Музичний фольклор в регіональному аспекті” обмежується одним семестром із загальною кількістю годин - 90. Дисципліна викладається на II курсі навчання (IV-й семестр) з відповідним розподілом годин, а саме: 32 години лекційних, 10 годин практичних та 48 годин самостійної роботи здобувачів освіти. Заняття групові по 2 години на тиждень. Курс “Музичний фольклор в регіональному аспекті” завершується диференційованим заліком (IV-й семестр).

Основною формою проведення занять є лекція-урок комбінованого типу. Для кращого засвоєння матеріалу на практичні заняття виносяться вибіркові питання основних тем, розглянутих на лекціях. Щоб допомогти здобувачам освіти швидше орієнтуватися в матеріалі та виявити творчий потенціал при підготовці до занять, у програмі запропоновано список допоміжної літератури та інформаційних ресурсів.

Специфіка дисципліни передбачає вивчення основних жанрів української народної музики, в тому числі елементу Козацькі пісні Дніпропетровщини, в народному середовищі і в історичному розвитку. В доборі музично-ілюстративного матеріалу перевага надається автентичним зразкам: записам з фонду етногурту «Співаночки» музичного коледжу, аудіо та відео записам зразків музичного фольклору у виконанні різноманітних фольклорно-етнографічних ансамблів, наближеному до традиційних першоджерел.

Представлена Програма має універсальний характер, що дозволяє узагальнити історичний процес розвитку української традиційної культури та включити окремі теми відповідно до місцевих традицій нашого регіону, зокрема феномен культурної спадщини регіону - елемент Козацькі пісні Дніпропетровщини.

Зміст сучасного фольклорного курсу базується на інтеграції таких розділів:

1. **Навчальний** - вивчення основних жанрів українського музичного фольклору та жанрів козацьких пісень.
2. **Історіографічний** — висвітлення основних етапів збирацької та дослідницької діяльності вітчизняних фольклористів XVIII-XX ст.
3. **Етнографічний**—знайомство з особливостями народного побуту, звичаями й традиціями українців, зокрема козацтва Дніпропетровщини.
4. **Проблемно-дослідницький** - подальша розробка теми “композитор і фольклор” (обробка чи автентика), що сприяє усвідомленню провідної ролі народної музики в розвитку української національної композиторської школи.

Наявність різних розділів у навчальній дисципліні “Музичний фольклор в регіональному аспекті” забезпечує використання широкого спектру міжпредметних зв’язків, що уможливорює більш повне комплексне викладання курсу, поглиблює рівень засвоєння

матеріалу.

В процесі навчання передбачається широке ознайомлення з фольклорним музичним матеріалом, а саме:

- вивчення фольклорної музичної спадщини, в тому числі і Дніпропетровського регіону елемент Козацькі пісні Дніпропетровщини - на матеріалі пісенних збірок;
- використання “живого” звучання народних та козацьких пісень у виконанні етногурту «Співаночки» Кам’янського фахового музичного коледжу;
- виконання студентами козацьких і інших народних пісень напам’ять, по нотах, сольно і багатоголосно;
- демонстрація аудіо і відеозаписів з матеріалів архіву кабінету фольклору;
- уявлення про традиції побутування козацьких пісень та інших фольклорних жанрів, сучасне побутування пісень (фольклорна практика);
- знання й визначення “на слух” певного обсягу автентичних зразків народної музики різноманітних жанрів з різних регіонів, зокрема Дніпропетровського .

Для організації освітньої діяльності використовуються наступні методи навчання: лекції, бесіди, дискусія; ілюстрації), а також репродуктивні, проблемно-пошукові, словесно-інформаційні, словесно-дослідницькі методи, тощо.

Групові заняття проводяться головним чином у вигляді лекцій комбінованого типу. Крім цього, програма передбачає й форми самостійної роботи, у зв’язку з чим здобувачам освіти пропонуються теми для самостійного опрацювання. Заплановано також додаткові творчі форми роботи, такі як: доповіді, бесіди, реферати, презентації, участь у тематичних науково - практичних конференціях, тощо.

3. Мета і завдання освітнього компоненту

Мета дисципліни - прищепити здобувачам освіти любов і повагу до української народної культури, сприяти оволодінню навичками загального фольклористичного аналізу, сформуванню професійний підхід до збирання, вивчення й пропаганди національного фольклору України, в тому числі і Дніпропетровського регіону, отримання знань про історичні закономірності розвитку українського козацтва та його музичного мистецтва. Вивчення освітнього компоненту “Музичний фольклор в регіональному аспекті“ формує духовний рівень особистості, збагачує її художньо-естетичний досвід та світогляд.

Освітня компонента передбачає не тільки вивчення основних жанрів української народної музики, в тому числі і козацьких пісень Дніпропетровщини, формування у

здобувачів освіти любові і поваги до української народної культури загалом і до регіональної зокрема, а і

- поглиблення знань у сфері музичного фольклору та професійну орієнтацію в основних жанрах і виконавських стилях народної музики;
- усвідомлення найбільш типових явищ музичного фольклору в його багатогранності (зміст, функції, структура);
- практичне ознайомлення з автентичними зразками українського музичного фольклору різних регіонів, в тому числі і Дніпропетровського регіону;
- накопичення певного досвіду інтонаційного відтворення народних пісень різних жанрів (бажано у відповідній виконавській манері);
- вміння практично застосовувати набуті знання;
- засвоєння певних навичок фольклористичного аналізу;
- поглиблення уявлень про жанри і форми, формування творчого мислення.
- вивчення козацької спадщини Дніпропетровщини і популяризація козацького епосу.
- збереження культурно- історичної спадщини поколінь.

В результаті вивчення дисципліни «Музичний фольклор в регіональному аспекті» студент повинен **знати:**

- теоретичний матеріал в обсязі тем, передбачених навчальним планом;
- певну кількість музичних прикладів до кожної теми;
- види і жанри народної музики, види і жанри козацьких пісень, їх жанрову класифікацію;
- народні виконавські стилі, типи народного багатоголосся;
- народні музичні інструменти;
- загальні принципи фольклористичного аналізу;
- історію становлення та розвитку козацтва Придніпров'я;

- звичаї та обряди козацького побуту;

та **вміти:**

- визначити жанр народної або козацької пісні, окреслити її музично – стилістичні особливості;
- аргументувати власне емоційно-естетичне ставлення щодо значущості музичних творів народного мистецтва.
 - осмислити зміст народних і козацьких пісень як засіб відображення життєвих явищ і процесів;
- аналізувати та інтерпретувати народні і козацькі пісні;
- осмислити комплексну взаємодію виражальних засобів у формуванні художніх образів козацького пісенного матеріалу;
- оцінити взаємодію музики і тексту;
- орієнтуватися в музичних особливостях козацьких та інших українських народних пісень ;
- грамотно виконувати їх на певному професійному рівні.

В процесі вивчення дисципліни здобувачі повинні засвоїти теоретичний матеріал в обсязі тем, передбачених програмою, оволодіти фольклористичною термінологією, а також знати певну кількість музичних прикладів до кожної теми, мати загальне уявлення про основні дослідження сучасної фольклористики в межах тематичного курсу. На основі здобутих теоретичних знань здобувачі освіти засвоюють певні навички фольклористичного аналізу: вміння визначити жанр народної пісні, окреслити її музично-стилістичні особливості та узагальнення типових ознак відповідних жанрів музичного фольклору.

Відповідно до Освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни «Музичний фольклор в регіональному аспекті» формує наступні програмні компетентності - інтегральну, загальні та спеціальні, та забезпечує досягнення здобувачами освіти запланованих програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність (ІК)	<p>1.Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у зазначених ситуаціях.</p>
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК1. Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.</p> <p>СК9.Здатність застосовувати інтегровані знання з інших видів мистецтва в професійній діяльності.</p>
Програмні результати навчання (РН)	<p>РН 9. Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).</p> <p>РН13. Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.</p>

**4. Програма навчальної дисципліни
«Музичний фольклор в регіональному аспекті»**

II курс IV семестр				
№ заня ття	Назва теми та зміст курсу Види занять - практичні	Музичний матеріал	Форми контролю	Обс яг год
1	<p>Розділ I</p> <p>Тема 1. Вступ. Поняття “Народна творчість, її особливості”. Сучасний пісенно-творчий процес. Проект «Козацькі пісні Дніпропетровщини».</p> <p>Визначення поняття “народна творчість” та її роль на сучасному етапі розвитку культури. Художнє, пізнавальне і виховне значення народної творчості. Різноманітні сфери її вияву: архітектура, живопис, поетичне слово, музика, театр, танець. Види прикладного народного мистецтва: костюми, вишивка, різьбярство, посуд, прикраси, народні іграшки та музичні інструменти і т. ін., а також особливі форми і традиції народних промислів.</p> <p>Всеохоплюючий зміст творів народного мистецтва: історія і міфологія, побут і свята, етичні норми і принципи моралі, етичні норми й естетичні ідеали тощо.</p> <p>Особливості: демократизм, гуманістична спрямованість, активна роль у формуванні національної свідомості, унікальність і неповторність художніх образів, висока художня цінність народного виконавства та професіоналізм народних майстрів. Фольклор, фольклоризація, фольклористика (термінологія).</p> <p>Сучасний пісенно-творчий процес.</p> <p>Побутування фольклору в сучасних умовах.</p>	Музичні ілюстрації відповідно темі.	Поточне опитування	2

	<p>Розвиток самодіяльної творчості, її пропаганда засобами масової інформації. Декади й фестивалі традиційної культури різних регіонів України.</p> <p>Збереження й відтворення фольклору в наш час.</p> <p>Відродження жанру думи й функціонування кобзарсько-лірницької традиції (виконавська реконструкція). Виникнення і діяльність вокальних фольклорно-етнографічних ансамблів (вторинний фольклор) ”Древо”, “Слобожани”, “Ореля”, “ Володар”, “Божичі” та інструментальних ансамблів - “Дніпро”, “На добридень”, “Буття” та ін. Збирання й вивчення народних пісень, експедиційні матеріали і дослідження. Розвиток фольклористики на сучасному етапі.</p> <p>Проблеми збереження фольклору в сучасному світі. Проект «Козацькі пісні Дніпропетровщини».</p>			
<p>2</p>	<p>Тема 2. Специфічні ознаки і жанрова класифікація музичного фольклору. Музичне мистецтво козаччини Дніпропетровського регіону.</p> <p>Народна музична творчість і музичний фольклор. Побутування й використання народної музики на сучасному етапі: автентика, вторинний фольклор, наукова виконавська реконструкція, художнє аранжування та авторська обробка, композиторський фольклоризм, “клубний фольклор”, концертно-сценічні форми, фольклорна “попса” тощо.</p> <p>Визначення поняття “музичний фольклор”; унікальність цього мистецького явища, що базується на вироблених традицією законах музичного мислення, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колективність творчого процесу. 2. Широка популярність та побутування в усній традиції. Розповсюдження шляхом “контактної комунікації”. 	<p>Козацькі пісні у виконанні етно – гурту «Співаночки» Кам’янського музичного коледжу.</p>	<p>Поточне опитування</p>	<p>2</p>

3. Анонімність.
4. Синкретизм як органічна цілісність неподільних компонентів фольклорного мистецтва - слова, музики і руху.
5. Функціональність - обумовленість життєвими функціями, відповідність ситуації.
6. Опора на нетемперовану систему (вільний звуковисотний стрій).
7. Імпровізаційна основа.
8. "Мистецтво варіанту" - вільне варіювання при значній стійкості традиції.

Тяжіння до жанрових трансформацій в часі і просторі. Поняття "жанру" та питання жанрової класифікації народної музики. Проблема типології жанрових різновидів; поняття "класика жанру".

Види народної музики: вокальний, інструментальний та вокально-інструментальний. Особливості їх поширення в різних регіонах України; стан збереження традиції. Основні жанри вокального фольклору в їх історичному розвитку.

Жанрова система народної музики:

трудова піснотворчість та артільні пісні; календарно-обрядові пісні; родинно-обрядові пісні; епічна традиція; духовні пісні в кобзарсько-лірницькій практиці; побутова лірика; станові пісні; міський фольклор; танцювальні та жартівливі пісні; коломийки і частівки; пісні авторського походження; стрілецькі пісні; пісні класової боротьби; сучасний пісенно-творчий процес.

Обумовленість виникнення окремих пісенних жанрів життєвими обставинами (функціональність фольклору):

- колективна праця - трудові пісні;
- господарсько-землеробський уклад, уособлений в

4	<p>віршування, сакральна символіка, магичні перебільшення та їх закріплення в особливих магичних рефренах. Універсальність сюжетно-образної перспективи.</p> <p>Музична специфіка зразків давнього фольклору. Комплекс музичних особливостей, притаманних формульним наспівам.</p> <p>Календарно-обрядові наспіви.</p> <p>Календарно-обрядові пісні. Загальне поняття. Значення календарних пісень, стан сучасного побутування традиції. Особливості жанру: приуроченість до певних дат землеробського календаря, специфічна манера виконання, магична основа, зв'язок з образами та явищами природи.</p> <p>Класифікація календарних пісень за порами року:</p> <ul style="list-style-type: none"> • колядки і щедрівки (величальні наспіви свят зимового календарного циклу); • веснянки, гаївки, танки (закликання й зустріч весни, театралізовані хороводні народні ігри, початок землеробських робіт); русальні; 	Колядки. Щедрівки. Пісні весняного календаря		
5	<ul style="list-style-type: none"> • купальські, петрівки (культ рослин, вшанування духів предків, символічні образи й свята давніх язичницьких культів, розквіт природи і людських почуттів); • жниварські наспіви: жнивні, обжинкові, дожинкові (кульмінація та завершення циклу, величання землі, ниви, врожаю, вшанування землеробської праці). <p>Музична характеристика: специфічне звучання, виконавська регламентація, особливості давнього гуртового співу; ритмо-структурні типи, ладова будова тощо.</p>	Пісні літнього календаря. Жнивні пісні.		
6	Тематичне опитування.	Музична вікторина	Тестування за темою	2

<p>8</p>	<p>добою і тяжіння до “ліризації” жанру в контексті сьогодення.</p> <p>Тема 5. Весільні пісні та обряди</p> <p>Багатство і краса старовинних народних обрядів і звичаїв, їх функціонування в сучасних умовах. Синтетична природа весільних обрядів, сполучення в них елементів лірики й епосу, комедії та драми. Драматургія весільного дійства, символи і атрибути українського автентичного весілля. Умовний розподіл на три основні частини або “дії”:</p> <p><i>Перша</i> - до шлюбу - з ліричним образом молодої в центрі (запросини на весілля, бгання короваю, виготовлення вінка, гільця, дівич-вечір, розплітання коси).</p> <p><i>Друга</i> - суто весілля (весільний поїзд, викуп та покривання молодої, дарування, посаг, весільне гуляння в хаті молодої, розподіл короваю, переїзд до хати молодого (або часом викрадення молодої);</p> <p><i>Третя</i> - після шлюбу - своєрідний епілог весільного дійства, ряджені, “циганщина”, кінець весілля, подяка гостям.</p> <p>Безмежна жанрова різноманітність циклу весільних пісень, котрі включають ритуальні наспіви й голосіння, величальні, журні та ліричні пісні, “передирки” за столом, танцювальні приспівки тощо.</p> <p>Музично-стилістичні особливості: типові ритмічні формули, своєрідні композиційні структури, елементи архаїчних мікроладів, мелодико-інтонаційний склад.</p>	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p>	<p>Поточне опитування</p>	
<p>9</p>	<p>Тема 6. Голосіння та плачі. Козацькі плачі.</p> <p>Виникнення голосінь в первісному суспільстві як невід’ємної частини тотемних обрядів та культу</p>		<p>Поточне опитування</p>	

10	<p>предків, їх поширення в сучасному побутуванні й багатство традиційних обрядів. Різноманітність планів за функціональними ознаками: обрядові й не обрядові (оказіональні), соціальні, рекрутські, побутові; за складом виконання: сольні, гуртові. Мистецтво голосильниць, чоловічі плачі на Україні.</p> <p>Поєднання в планах емоційно напруженої, наспівно інтонованої декламації з елементами розвиненої мелодики мелізматичного складу. Тонічний (акцентний) тип віршування, вільна ритміка, імпровізаційна будова, нестійке інтонування.</p> <p>Тема 7. Окремі види обрядового фольклору.</p> <p>Трудові пісні.</p> <p>Найдавніші жанри музичного фольклору-трудові поспівки. “Первісні примітиви” як найдавніші види музично-поетичної творчості, їх специфічна музична організація. Виникнення пісні в трудовому процесі та в контексті розвитку мислення й мови. Групування в цикли відповідно до сезонів та характеру праці. Прикладне практично - утилітарне значення давніх трудових поспівок. Загальні функції трудових пісень: ритмічно-організуюча, комунікативна, сигнальна. Головна роль ритму і темпу, особливості виконання.</p> <p>Класифікація: власне трудові, умовно трудові, трудові пісні вторинного значення і походження.</p> <p>Тема 8. Дитячий фольклор.</p> <p>Визначення терміну. Особливості дитячого фольклору. Класифікація: творчість дітей та твори,</p>	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p> <p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p> <p>Музичні ілюстрації</p>	<p>Поточне опитування</p> <p>Поточне опитування</p>	<p>6</p>
----	---	---	---	-----------------

11	<p>що виконуються для дітей дорослими. Різновиди дитячого фольклору. Зміст, музичні особливості та призначення. Виховне значення дитячого фольклору.</p> <p>Тематичне опитування.</p>	<p>відповідно теми.</p> <p>Музична вікторина</p>	<p>Тестування за темою.</p>	<p>2</p>
12	<p>Розділ III. Тема 9. Необрядовий фольклор. Традиційна культура Київської Русі. Епос в козацьких піснях Дніпропетровщини.</p> <p>Епос: його історичні корені, функції та значення. Особливості та різновиди епічної традиції східних слов'ян.</p> <p>Народне мистецтво Київської Русі. Побутування різноманітних жанрів, що склалися в добу язичництва. Нові тенденції культурного розвитку: традиція дружинного епосу й мистецтво скоморохів. Формування й поширення специфічного жанру давньоруської музично-поетичної творчості - билини. Глибока ідейна змістовність, патріотична спрямованість жанру; утворення в ньому позитивного ідеалу епохи - богатирського образу, що уособлює велич і могутність давнього Києва.</p>	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p>	<p>Поточне опитування</p>	<p>4</p>
13	<p>Тема 10. Кобзарсько-лірницька традиція. Українські народні думи</p> <p>Відображення подій героїчної минувшини України, романтичної слави епохи Гетьманщини в національно-самобутньому епічному жанрі - дума. Думи як музично-поетичний символ України. Відтворення в них української культури, психології, ідеалів, етичних норм поведінки і моралі українського козацтва, історії боротьби та страждань українського народу. Передумови виникнення</p>	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p>	<p>Поточне опитування</p>	<p>2</p>

думи. Драматичні історичні події періоду XVI-XVII ст. на Україні та зростання етнічної самосвідомості. Образно-тематичний зміст та ідейний потенціал українських дум. Виконавці дум - кобзарі та лірники. Особливості функціонування кобзарсько-лірницької традиції. Високий професіоналізм та незрівнянний талант її представників. Персоналії видатних митців цього напрямку (О. Вересай, М. Кравченко, Гр. Любисток, Ф.Холодний, Ф.Баша, А. Скоба, І. Скубій А. Гребень).

Історико-тематична класифікація дум. Особливості тексту і тематика. Віддзеркалення ідеалів і чеснот кодексу лицарської честі українського козацтва. Унікальність музично-лексичного втілення й виконавського стилю. Історія вивчення дум, перші записи поетичних і нотних, текстів, відомості про виконавців (О.Цертелев, П.Куліш, О.Русов, М.Лисенко, П.Житецький, Ф.Колесса, К.Грушевська).

Сучасний стан традиції, наукова виконавська реконструкція.

14 Тема 11. Історичні пісні. Козацькі історичні пісні

Формування жанру історичних пісень в Україні. Відображення в них тривалої боротьби українського народу проти загарбників і поневолювачів-турок, кримських татар, панської Польщі. Поширення в XV- XVII ст. козацьких пісень про лицарів-запорожців, оборонців рідного краю. Класифікація історичних пісень за тематичним принципом:

- пісні конкретно-історичного змісту, в яких

Музичні ілюстрації відповідно теми.

Поточне опитування

2

оспівуються дійсні події та реальні історичні особи;

- пісні із загально - історичною підосною, що передають дух епохи;
- пісні на соціально-побутову тематику (козацькі, чумацькі);
- пісні на тему соціально-класового розшарування (бурлацькі, емігрантські).

Стилістична різноманітність історичних пісень; поняття “жанрової дифузії”. Музична характеристика: основні мелодичні типи, ладова будова, використання багатоголосся, усталення строфічної будови. Регіональні особливості побутування й виконавського стилю.

15 Тема 12. Ліро-епічні жанри.

Балади. Походження від середньовічних танцювальних пантомім з музично-поетичним втіленням сюжету. Особливість - динаміка сюжетного розвитку, акцент на незвичайних, драматичних, надреальних подіях; в основі — романтичний конфлікт особистості і суспільства, який розгортається на історичному тлі зазвичай з трагічним фіналом. Багатство й різноманітність текстових варіантів з перевагою мотивів незвичайного кохання, честі, життєвої драми, що узагальнюються в чотирьох тематичних групах:

- міфологічно-легендарні сюжети (“Невістка, перетворена в тополю”);
- родинно-побутові (“Ой не ходи Грицю”, “Ой сербине, сербиночку”);
- історичні (“Про Довбуша”, “Про Бондарівну”);
- соціально-побутові (“Сирітка”, “Лимерівна”).

Поширення балад в наш час. Виконавські стилі

Музичні ілюстрації відповідно теми.

Поточне опитування

6

<p>16</p>	<p>різних регіонів. Особлива популярність цього жанру в західних регіонах.</p> <p>Співанки – хроніки (новини) як окрема жанрова група. Співанка - хроніка або музично-драматичні новели - розвинений оповідальний твір здебільшого драматичного змісту. Класифікація. Особливості виконання.</p> <p>Тематичне опитування.</p>	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p> <p>Музична вікторина</p>	<p>Тестування за темою</p>	<p>2</p>
<p>17</p>	<p>Тема 13. Українські народні музичні інструменти</p> <p>Народна інструментальна музика як особливий розділ українського фольклору. Історія походження та відомості про найдавніші інструменти, знайдені на території України. “Наука” виготовлення музичний інструментів народними майстрами, видатні представники цього ремесла. Специфіка гри на народних інструментах: сольна та ансамблева традиція (“троїсті музики”).</p> <p>Багатство й різноманітність народного музичного інструментарію, його класифікація. Розподіл за способом звуковидобування:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ідіофони</i> - церковні дзвони, дзвіночки, деркач, ложки, дрімба, тощо; • <i>мембранофони</i> — бубон, бухало, бугай, барабан з тарілкою, очеретинка і т. п.; • <i>агрофони</i> - дуда або волинка, коза, сурма, гуцульський дідик, сопілка, фрілка, флоера, попискало, свистунці та зозульки, теленка, глечики, дубельтівка, гармошка, труби, трембіти, роги та ін.; • <i>хордофони</i> - скрипка, басоля, козобас, гусла, кобза, бандура, торбан, ліра. 	<p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p> <p>Музичні ілюстрації</p>	<p>Поточне опитування</p>	<p>2</p>

<p>18</p>	<p>Тема 14. Народна інструментальна музика в Україні. Козацькі пісні Дніпропетровщини-естафета поколінь.</p> <p>Питання визначення жанру і жанрової класифікації народної інструментальної музики. Жанр як структурно-функціональне утворення. Жанрова класифікація народної інструментальної музики:</p> <p>1. <i>Трудове та дитяче ігрове звукоутворення:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • кличні звукові комплекси мисливців; • сигнальні (спрямовуючі та охоронні) звукоутворення пастушого господарства; • жанри звукової творчості дітей. <p>2. <i>Музика спілкування між людьми в процесі праці або обряду:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • трудові та обрядові сигнали-знаки; • магічне та заклинальне музикування. <p>3. <i>Музика ритуальної дії:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • монострофічні структури (колядки, весільні, похоронні); • з додаванням рефрену до строфи (весняні та осінні календарні процесії, коломийкові структури тощо). <p>4. <i>Міфологізована та вільна інструментальна музика для слухання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • інструментально-вокальний епос (думи, лірницькі псалми, чабанські жалі); • маршова і танцювальна музика (ансамблева культура троїстих музик та ін.). <p>5. <i>Музика, приурочена до праці, обрядів, розваг (співанки коломийкової структури, весільні заклички до гостей тощо).</i></p> <p>Тематичне опитування.</p>	<p>Відповідно теми.</p> <p>Музичні ілюстрації відповідно теми.</p> <p>Музична вікторина</p>	<p>Поточне опитування</p> <p>Тестування за темою</p>	<p>4</p> <p>2</p>
<p>19</p>	<p>Залік</p>			

20				2
Всього годин за семестр:				42

5. Види та форми контролю з вимогами до поточного та підсумкового контролю

Для контролю рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Музичний фольклор в регіональному аспекті» застосовуються поточний та підсумковий види контролю.

Форми поточного контролю:

- усне опитування (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване): бліц-опитування, виступи здобувачів освіти (усні відповіді, інформаційні повідомлення); участь у міських, обласних, Всеукраїнських предметних заходах (оцінюється максимальною оцінкою 12 балів);
- письмові роботи (конспектування лекційного матеріалу, виконання тестових завдань, музична вікторина);
- творчі завдання: написання та захист рефератів, доповідей, підготовка творчо-аналітичних завдань, презентацій, відтворення головних музичних тем.

Поточний контроль (поурочний, потемний) здійснюється під час проведення аудиторних занять в процесі вивчення програмових тем з метою визначення рівня розуміння і первинного засвоєння здобувачами освіти окремих елементів змісту теми, зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем занять. Поточний контроль складається з програмових тем та розділів і має визначений графік їх здачі. Форми проведення поточного контролю та вимоги щодо оцінки рівня знань здобувачів освіти базуються на критеріях оцінювання, які визначаються та схвалюються викладачами циклової комісії «Історія та теорія музики» і оцінюються за 12-ти бальною шкалою.

Поточний контроль є обов'язковим, знання здобувачів освіти повинні бути оцінені з кожної теми. Загальна тематична оцінка формується з теоретичної частини програмової теми (усна відповідь, письмове або творче завдання) та практичного завдання (музична вікторина, гра або спів фрагментів музичного

твору, розпізнавання за допомогою внутрішнього слуху фрагментів нотного тексту музичних творів).

Музична вікторина складається з 15 номерів та полягає в пізнаванні і точному визначенні фрагментів музичних творів, які звучать у запису. Відповіді повинні бути повними та конкретними: точної назви твору, його жанру, частини, конкретної музичної теми.

Загальна тематична оцінка виставляється з урахуванням усіх поурочних оцінок, отриманих під час вивчення теми.

Підсумковий контроль: проводиться як контрольний захід та здійснюється у IV семестрі у формі диференційованого заліку. Залік може проводитись як в усній, так і в письмовій формі (спосіб встановлюється викладачем). Залікову оцінку здобувачі освіти отримують на останньому занятті. Залікова оцінка складається з теоретичної частини (тестові завдання, письмові діагностувальні роботи, усна відповідь за питаннями або у формі довільної співбесіди - колоквиума, захист проектів) та практичної роботи (музична вікторина в обсязі семестрового програмового матеріалу дисципліни).

Підсумкова оцінка за семестр складається як середнє арифметичне всіх тематичних оцінок, виставлених протягом семестру.

Залікова оцінка залежить від відвідуваності та успішності здобувачів освіти протягом семестру. Особливо старанні здобувачі освіти можуть звільнитися від заліку та отримати залік «автоматом».

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за оцінкою закладу.

Оцінки «3», «2», «1» не являються показниками академічної успішності здобувача освіти та потребують додаткової перездачі матеріалу.

6. Самостійна робота. Форми, види та завдання.

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою аудиторного заняття, оцінюється під час поточного контролю на відповідному занятті.

Засвоєння тем, які виносяться тільки на самостійну роботу, перевіряється під час контрольного тестування за розділами або на заліку.

Студент може вільно обрати форму виконання самостійної роботи.

Форми самостійної роботи

- Опрацювання навчального матеріалу за конспектами уроків.
- Заучування напам'ять певної кількості народних пісень.
- Самостійний пошук і добір музичних ілюстрацій до заданих тем.
- Перегляд документальних відеофільмів.
- Ознайомлення з художньою, довідковою, популярною літературою (за рекомендацією викладача).
- Аналіз народних пісень по нотах.
- Використання різноманітних виконавських засобів і співочих стилів у відтворенні народнопісенних зразків.
- Самостійне вивчення окремих тем.
- Підготовка до творчих завдань та тестів.
- Прослуховування аудіозаписів у різних виконавських інтерпретаціях (за рекомендацією викладача)
- Підготовка доповідей, рефератів і повідомлень (про історію народних музичних інструментів, видатних виконавців, особливості народних обрядів, тощо).
- Підготовка народної пісні до власного виконання на уроці (сольне, ансамблеве музикування).
- Підготовка до семінару та до музичної вікторини.
- Знайомство з основними збірками народних пісень

Види самостійних робіт
підготовка доповідей, рефератів, презентацій усно та у форматі ppt
вміння використовувати набуті навички на уроках з фаху (аргументувати власне емоційно-естетичне ставлення і судження щодо значущості класичних і сучасних творів українського музичного фольклору)
вміння втілити образно-емоційний зміст музичного твору у процесі його виконання (співати, грати на фортепіано або на власному інструменті)
вміння робити цілісний аналіз музичного твору
підготовка та проведення навчального заняття
участь у науково-практичних конференціях, тренінгах, семінарах, освітніх проектах, тощо

№ розділу	№ теми	Орієнтовні теми рефератів, доповідей та презентацій	Обсяг годин
Розділ I	Тема 1	Фольклор: “за” і “проти”. Проблеми жанрової класифікації народної пісні. Елемент Козацькі пісні Дніпропетровщини: проблеми збереження традицій.	2 2 2
	Тема 2	Специфічні ознаки музичного фольклору.	2
	Тема 3	Календарні пісні та обряди: стан збереження традиції.	2
Всього			10
Розділ II	Тема 4	Родинна обрядовість українців, козацьких родин.	2
	Тема 5	Українське народне весілля: традиція та сучасність. Регіональна специфіка.	2
	Тема 9	Стрілецькі пісні.	2
	Тема 9	Станові пісні.	2
	Тема 14	Народне виконавство: регіональний аспект.	2
	Тема 9	Гумор і сатира в музичному фольклорі.	2
	Тема 1	Музична фольклористика: історіографічний аспект.	2
Тема 9	Пісні авторського походження.	2	
Всього			16
Розділ III	Тема 9	Т. Г. Шевченко і український фольклор. Українське народне багатоголосся.	2
	Тема 14	Народна пісня в творчості вітчизняних композиторів (композитор і фольклор).	2
	Тема 10	Епічна традиція в музичному фольклорі українців. Билинна слава Києва.	2
	Тема 10	Українські кобзарі та лірники (персоналії). Кобзарський репертуар: теми, сюжети, образи.	2 2
	Тема 12	Коломийка і частівка в українському фольклорі.	2
	Тема 13	Танцювальні пісні.	2
	Тема 1	Сучасний пісенно-творчий процес. Теорія фольклору.	2
	Тема 1	Історія запису народної пісні. Українська духовна пісня.	2
	Тема 18	Традиційні інструменти українського епосу.	2
	Тема 1	Музичний фольклор і сучасність. Обробка чи автентика? Думки вголос.	2
Всього			22
Всього самостійних годин			48

7. Критерії оцінювання результатів навчання.

Оцінка закладу (за 12-бальною системою)	Критерії навчальних досягнень здобувачів освіти
«12»	здобувач освіти має свідомі знання теоретичного та музичного матеріалу, високий рівень художнього мислення, світосприйняття та світовідчуття, вільно використовує спеціальну музичну термінологію в роздумах, висновках та узагальненнях. Самостійно використовує набуті знання, вміння та здібності в музичній діяльності.
«11»	здобувач освіти має міцні, ґрунтовні знання, виразно відтворює та володіє музичним матеріалом у межах програми. Здобувач освіти виявляє здатність узагальнювати, сприймати явища українського музичного фольклору в асоціації з творами інших видів мистецтв та життєвими явищами.
«10»	здобувач освіти виявляє вільне володіння теоретичним і музичним матеріалом, навички творчого мислення в аналізі фольклорного твору, його стилю та жанру; може застосувати набуті знання та навички у порівнянні творів, жанрів і стилів. Допущені неточності у формулюваннях може виправляти самостійно.
«9»	здобувач освіти виявляє навички аналізу музичного твору і достатнє засвоєння музично-тематичного матеріалу, але допускає несуттєві неточності у відповіді та у використанні спеціальної музичної термінології, що потребує коригування.
«8»	здобувач освіти засвоїв навчальний матеріал не достатньо повно, аналізує художньо-образний зміст твору, але має стандартне мислення і не суттєві помилки; йому бракує

	власних узагальнень, асоціацій, висновків.
«7»	здобувач освіти засвоїв 70% навчального матеріалу, має уявлення про його жанрові та стильові особливості. Але допускає суттєві термінологічні помилки, йому бракує індивідуального ставлення та творчого осмислення твору.
«6»	здобувач освіти засвоїв 60% навчального матеріалу, але не завжди послідовно та логічно характеризує музичні твори, не завжди вміє самостійно зробити аналіз музичного твору, його розповідь потребує багатьох уточнень.
«5»	здобувач освіти засвоїв невелику кількість навчального матеріалу, виявляє недостатнє знання музичної термінології, словниковий запас небагатий; не володіє навичками та вміннями, які дають змогу проаналізувати окремі музичні твори.
«4»	здобувач освіти в дуже обмеженому обсязі знає навчальний матеріал (теоретичний і музичний), не виявляє елементарні навички аналізу музичного твору та знання музичної термінології, здатний лише до репродуктивного мислення. Припускається помилок у знанні та відтворенні музичного матеріалу, демонструє бідний словниковий запас.
«3», «2», «1»	здобувач освіти частково, або зовсім не засвоїв навчальний матеріал, застосовує обмежений термінологічний словниковий запас, виявляє відсутність навичок цілісного аналізу музичного твору та незнання музичної термінології, демонструє недостатньо сформоване творче мислення, не може відповісти на поставлені запитання, не вміє висловити власну думку; мало відвідував заняття. Бали «3», «2», «1» - не являються показниками академічної успішності здобувача освіти та потребують перездачі.

Критерії оцінювання музичної вікторини

Музична вікторина складається з 15 номерів та полягає в пізнаванні і точному визначенні фрагментів музичних творів, які звучать у запису. Відповіді повинні бути повними та конкретними, із зазначенням точної назви твору, його частини або розділу. Визначаються наступні критерії оцінювання музичної вікторини:

За 12-бальною шкалою	Критерії навчальних досягнень
«12»	Правильно і акуратно, без виправлень написана робота
«11»	Всі номери визначені вірно, але є деякі виправлення
«10»	Всі номери визначені вірно, але допущена одна помилка, або дві неточності
«9»	Завдання виконано добре, але допущені дві помилки або 3-4 неточності
«8»	Завдання виконано добре, але відсутні або невірно вказані три номери, або допущені не більше 6 дрібних помилок
«7»	Допущені чотири помилки, або є багато дрібних неточностей та виправлень
«6»	Правильно виконано дві третини завдання, допущені п'ять помилок, які виявляють пробіли в знаннях музичного та теоретичного матеріалу
«5»	Правильно виконано половину завдання, є неточності, виправлення, допущені 6 помилок
«4»	Правильно виконано третину завдання, 7 невірно вказаних номерів, багато похибок
«3», «2», «1»	Виставляються, якщо невірно вказані або зовсім невизначені 8, 9, 10 номерів вікторини, розділи та теми, що свідчить про невміння здобувача освіти орієнтуватись в оркестровій, фортепіанній та оперній музиці.

На підставі Указу Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», освітній процес проводиться із застосуванням змішаної форми навчання за допомогою дистанційних технологій.

Навчальний процес організовується за допомогою Google додатків. Створюється googleclass «Музичний фольклор в регіональному аспекті», формується meet-конференція, посилання на яку надається в googleclass та в телеграм. Навчальну дисципліну в даному випадку умовно розділяємо на два компоненти – можливості

роботи здобувача освіти у синхронному та асинхронному режимах. У зв'язку зі специфікою даної дисципліни, в асинхронному режимі краще проводити такі види роботи: надання теоретичного матеріалу за допомогою доповідей, презентацій ppt, таблиць, схем, відео-матеріалів, посилання на контрольні опитування за розділами.

В цьому випадку здобувач освіти опрацьовує навчальний матеріал самостійно у зручному для нього режимі, дотримуючись термінів контролю успішності.

Здобувачі освіти, які мають змогу працювати в синхронному режимі, підключаються до Meet-конференцій за розкладом навчального закладу.

Особливості організації уроку on-line

1. Заняття проходить на платформі <https://classroom.google.com/>, домашні завдання виконуються на надсилаються в classroom, classtime.

2. Очне підключення до аудиторного заняття не більше 60% навчального часу

3. Від здобувача освіти потребується якісне інтернет підключення, наявність веб-камери та мікрофону.

Ті студенти, які обрали форму навчання в синхронному режимі повинні активно приймати участь в усних опитуваннях, діалозі, виступах. Критерії оцінювання для студентів, які навчаються у змішаному форматі є ідентичними. Оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися очно або дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, зокрема відеоконференц-зв'язку (з дотриманням академічної доброчесності).

Здобувачі освіти проходять поточне, семестрове та підсумкове оцінювання.

Організація освітнього процесу під час дистанційного навчання здійснюється з дотриманням вимог законодавства про освіту, захисту персональних даних, а також санітарних норм і правил.

Облік навчальних занять і результатів навчання за дистанційними технологіями здійснюється у класному журналі. На сторінках обліку навчальних досягнень у графі «Домашнє завдання» зазначається режим проведення заняття (синхронний, асинхронний). Відмітка про відсутність може робитись лише під час навчального заняття в синхронному режимі. Проведення всіх навчальних занять (незалежно від режиму проведення) датується відповідно до календарно-тематичного планування.

Здобувачі освіти, які здобувають освіту за допомогою дистанційних технологій, продовжують наступний рік навчання за цією формою здобуття освіти за умови засвоєння освітньої програми на рівні навчальних досягнень не нижче середнього, що підтверджується результатами річного оцінювання.

У разі встановлення у таких здобувачів освіти початкового рівня навчальних

досягнень з дисципліни, вони можуть бути переведені на очну форму здобуття освіти відповідно до рішення педагогічної ради закладу освіти.

Навчання відбувається з дотриманням правил академічної доброчесності. Не менш важливим є дотримання правил етикету ділового спілкування.

8. Рекомендована література

1. Українські народні думи : у 5 т. Т. 2 : Думи XVI–XVII століть / [голов. ред. Г. Скрипник] ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2019.
2. Сучасні аспекти дослідження міжетнічних зв'язків у фольклорі : колективна монографія / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019
3. Лісняк Інна. Академічне бандурне мистецтво України кінця XX - початку XXI століття / [голов. ред. Г. Скрипник]. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2019.
4. Вархол Й. Календарна та сімейна обрядовість українців Словаччини / Йосиф Вархол ; [голов. ред. Г. Скрипник]; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2019
5. Хай М. Микола Будник і кобзарство. 2-ге оновлене та доповнене / М. Хай ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського - Львів : Видавництво «Астролябія», 2020
6. Коломийчук О. Календарна обрядовість українців Бойківщини: осінньо-зимовий цикл (кінець XIX - 30-ті рр. XX ст.) монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022
7. Мушкетик Л. Г. Моральний канон української традиційної культури: за фольклорними джерелами. Київ-Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня "Рута", 2022

9. Інформаційні ресурси:

<https://folklore-archive.org.ua/> Електронний архів українського фольклору [Електронний ресурс] /

Лабораторія фольклористичних досліджень. – URL: <https://folklore-archive.org.ua/>

Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського HYPERLINK
«<http://www.nbuv.gov.ua/>»

Бібліотека українських підручників HYPERLINK «<http://pidruchniki.ws/>»

Фонди бібліотеки ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

